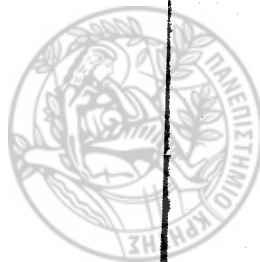

ΓΙΑΝΝΗ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ

ΠΩΣ

Ο ΓΑΛΛΟΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΦΑΒΙΕΡΟΣ

ΕΣΩΣΕ ΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

(Τὸ πρῶτο ἡρωϊκὸ κατόρθωμα τοῦ Ἑλληνικοῦ
Ταχτικοῦ. — 30 τοῦ Νοέμβρη 1826).

ΑΘΗΝΑ

1917

114351

ΠΩΣ

Ο ΦΑΒΙΕΡΟΣ ΕΣΩΣΕ ΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

30 ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1826

Ἄφ' οὗ ἔλαβε ὁ Φαβιέρος τῆς Κυβέρνη-
σης τὸ ἔγγραφο κάλεσμα, τοῦ τὸν κολάκευε
μὲ τὸ βάρος τόσο δύσκολου ἔργου, κι' ἀφοῦ
ἄκουσε τὸ Μακρυγιάννη, ἀπόστολο τῆς
πολιορκημένης Ἀκρόπολης, μ' ἀγιάτρευτες
ἀκόμα τῆς πληγῆς του, νὰ τοῦ ἀνιστορῇ τοὺς
φόβους καὶ τὰ βάσανα τῶν κλεισμένων καὶ
κάθ' ἐλπίδα τοὺς σ' αὐτόνε νὰ ρίχνῃ, νόμισε
τὴν περίστασι εὖρεμα γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ
τὸ Σῶμα του. Κίντυνο δὲν ψηφοῦσε ὁ γεν-
ναῖος καὶ παράτολμος Κολονέλος. Ἀφορμὴ

ΣΗΜ. Παρακαλεῖται ὁ δάσκαλος κι' ὁ ἀξιωματικός, πρὶν
δῶσουν τὸ βιβλιαράκι αὐτὸ γιὰ διάβασμα στὸ στρατιώτη
καὶ στὸ μαθητὴ, νὰ τοὺς ἀναπτύξουν τὴν κατάστασι τῆς
πολιορκημένης Ἀκρόπολης στὰ 1826.

γύρευε ν' ἀναδείξει τὸ Ταχτικό του ἔμπρὸς
 στῶν ἀταχτων σωμάτων τὴν κακοκεφαλιά,
 ποῦ δὲ συμφωνοῦσε ποτὲ μὲ τὸ στρατιωτικό
 του χαρακτήρα. Καὶ τώρα ἡ Ἑλλάδα ὅλη
 ἀντηχοῦσε ἀπὸ τῆς νίκης τῶν κακοκέφαλων
 ἐκείνων, κ' ἡ δόξα τῆς Ἀράχωβας ἤρθε
 στὴν κατάλληλη ὥρα νὰ ξανάψη τὸ ζῆλο
 του γιὰ ἔργα ἴσα κι' ἀνώτερα τοῦ μεγάλου
 Καραϊσκου, ποῦ τονὲ θεωροῦσε ἀντίπαλό του
 στὸ εὐγενικὸ στάδιο τῶν πολέμων καὶ τῶν
 αἱμάτων.

Σηκώνεται λοιπὸν ἀμέσως καὶ πηγαίνει
 στὴν Αἴγινα, ἔδρα τῆς Κυβέρνησης τότε.
 Ἐκεῖ μιληθῆκαν ὅσα ἔπρεπε. Πληρωμὴ καμ-
 μιὰ δὲ ζήτησε ὁ Φαβιέρος γιὰ τοὺς δικούς
 του, ὅπως εἶχανε ζητήσῃ οἱ ἀταχτοι τοῦ
 Κριεζώτη πρὶν πᾶν στὴν Ἀκρόπολη. Μιὰ
 μόνη ἀπαίτηση πρόβαλε· ἀφοῦ παραδώσῃ τὸ
 μπαρουτι καὶ τ' ἄλλα βοηθήματα, νὰ γυρίσῃ
 πίσω γιὰ νὰ πολεμήσῃ ἔξωθε τὸν πολιορκ-
 ητή. Κ' ἡ ἐπιθυμία του αὐτὴ παραδεχτὴ
 ἔγινε ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση.

Τὴν ἴδια μέρα, στὴν Αἴγινα, ἔβαλε σὲ
 πρᾶξιν τὸ σκοπὸ του. Παράγγειλε καὶ ράψανε
 σάκκους ἀπὸ μερικάνικο πανί, ἐκεῖνο ποῦ
 χρησιμοποιεῖ γιὰ πουνάμισα τῶν στρατιωτῶν
 του. Καὶ κάμαν τόσους, ὅσοι κι' ἄντρες θὰ
 τὸν ἀκολουθοῦσαν. Ἐπειτα γεμίσανε μπα-
 ροῦτι τοὺς περισσότερους καὶ ντουφεκόπε-
 τρες τοὺς ἄλλους. Καράβι Ψαριανὸ ἔφερε
 τὸ Φαβιέρο μὲ τὸ Σῶμα στὰ Μέθανα σὲ
 λίγες ὥρες, δειλινὸ τῆς 29 τοῦ Νοέμβρη.
 Ἀμέσως, χωρὶς καιρὸ νὰ χάνῃ, συνάξει ὁ
 Ἀρχηγὸς τὸ στράτευμα παραταγμένο στ'
 ἀκρογιαλὴ καὶ παραγγέλλει νὰ διαβάσουν
 τῆς Κυβέρνησης τὴ διαταγή. Ἐπειτα μίλησε
 ὁ ἴδιος. Εἶπε τὸν κίντυνο τῆς Ἀκρόπολης,
 καὶ τελευταῖα· «Παιδιά, εἶπε, δὲ μπορῶ νὰ
 ζητήσω τίποτ' ἀπὸ σᾶς, ἀλλὰ δὲ θ' ἀφήσω
 τὴν Ἀθῆνα νὰ πέσῃ, χωρὶς νὰ δοκιμάσω
 νὰ τῆς δώσω βοήθεια. Θὰ πάρω ἓνα σακκὶ
 μπαρουτι στὴν πλάτη, θὰ κάμω τὸ σταυρὸ
 μου καὶ θὰ τραβήξω γιὰ τὴν Ἀκρόπολη·
 ὅποιος θέλει ἄς μ' ἀκολουθήσῃ...» — «Ζήτω

ὁ Κολονέλος! Θάρθοῦμε ὅλοι μαζί σου!», Ἀυτὴ ἦταν ἡ ἀπάντησή τους. Ὁ Συνταγματάρχης τοὺς εὐχαριστάει, κι' ἀμέσως ἀφοῦ προσκάλεσε τοὺς ἀξιωματικούς κοντά του, τοὺς ξηγάει τὸ σκοπὸ τῆς ἐκστρατείας, ἀφίνει ὁμως μυστικὸν ἀκόμα τὸν τρόπο ποῦ αὐτὴ θὰ γίνη. Ὑστερα παράγγειλε στοὺς διοικητὲς τοῦ Πρώτου καὶ τοῦ Δεύτερου τάγματος νὰ διαλέξουν τετρακόσους τριάντα πεζοὺς, τοὺς πειδ ἑτοιμοὺς καὶ πειδ γερούς, ἑξήντα πυροβολητὲς καὶ σαράντα ἀπὸ τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων, ὅλους πεντακόσους τριάντα μὲ τοὺς ἀξιωματικούς. Τότε κάτι ἀδόκητο ξάφνισε τὸν ἴδιο τὸ Φαβιέρο. Φωνὲς μεγάλες ἀκουστήκαν ἀπὸ τῆς γραμμῆς τῆς παρατάξης, παράπονα καὶ κλάψες. Περνάει ὁ Ἀρχηγὸς ἐμπρὸς ἀπ' τοὺς στρατιῶτες καὶ ρωτᾷ τὸν καθένα τὴν αἰτία τῆς ταραχῆς τῆς τόσης. Καὶ πόσο θαύμασε ὅταν ἔμαθε ἀπ' τοὺς ἄντρες καὶ τοὺς λοχαγοὺς, πῶς θέλουν ὅλοι ν' ἀκολουθήσουν! Γλυκὸς καὶ πρόσχαρος ὁ Ἀρχηγὸς παλαίβει νὰ τοὺς

μεταπέισῃ. Καὶ στέλλονται ὅσοι περισσεύουν πίσω στὸ Τρίτο τάγμα μὲ τὸν ταγματάρχην Σωνιέρο διοικητή.

Τὸ ἴδιο βράδυ μπαίνουνε μὲ σαλαγὴ χαρᾶς καὶ μὲ τραγούδια στὸ καράβι καὶ κάνουνε πανιά. Καὶ βάνουν πλώρη κατὰ τὴν Ἀττικὴν· κ' ἔχουν τὰ μάτια βαθιὰ στὸν ξάγναντο βράχο τῆς Ἀκρόπολης καρφωμένα. Ὅλη τὴν ἄλλη μέρα ἀρμενίζανε στὸ κῦμα τοῦ Σαρωνικοῦ, προσμένοντας νὰ φτάσῃ ἡ νύχτα. Κι' ἀφοῦ σκοτείνιασε καλὰ, πιάσαν τὴν ἄκρη τῶν Τριῶν Πύργων καὶ πατήσανε τὴ γῆ κρατῶντας ὁ καθένας, ἀκόμα κι' ὁ Ἀρχηγός, τὸ σακκὶ ποῦ θάφερνε μαζί του. Ἐκεῖ μῆκανε σὲ τάξη, κι' ὁ Φαβιέρος προσκάλεσε τότε τοὺς ταγματάρχες καὶ τοὺς λοχαγοὺς νὰ τοὺς φανερώσῃ τὸ σχέδιο, ποῦ τῷχε κρατήσῃ ὥς τότε μυστικόν. Θὰ φορτωθῇ κάθε στρατιώτης καὶ κάθε βαθμοφόρος στὴν πλάτη τὸ σακκί, περασμένο στοὺς δυὸ ὤμους, ὅπως τὰ εἶχαν ἑτοιμάσῃ ἀπ' ἀρχῆς, καὶ μὲ τὰ ὅπλα τους ἄδεια θὰ περάσουν ὅλοι ἀπὸ

τὰ τούρκικα χαράκια, ἀνοίγοντας δρόμο μὲ τὴ μπαγιονέττα. Μοναχὰ ὅσοι θὰ φέρουν ἀπὸ ντουφεκόπετρες φορτίο, θάχουνε γιομᾶτα τὰ ὅπλα τους. Κ' ἡ προφύλαξη αὐτὴ γιὰ τὸ φόβο μὴν πάρη ἀπὸ τύχη φωτιά κανένα ντουφέκι κι' ἀνάψη καὶ καὶ τὸ Σῶμα δλάκερο.

Οἱ ἀξιωματικοὶ ἀκοῦν κι' ἀναταράζονται κι' ἀποροῦν. Ξανοίγουν τὸν κίντυνο καὶ τὸν παρασταίνουν τοῦ Ἀρχηγοῦ. Γιατὶ ἂν θᾶναι ἄδεια τὰ ὅπλα τους, πρᾶμα ποῦ θὰ τοὺς παραδώσῃ ἀδύνατους στὴ λύσσα τῶν ἐχτρῶν, δὲ λείπει κι' ὁ ἄλλος κίντυνος νὰ δώσῃ φωτιά στὸ μπαροῦτι τούρκικο ντουφέκι. Καὶ λάμπει ἀπάνου ὀλόγιομο τὸ φεγγάρι γιὰ νὰ τοὺς μαρτυρήσῃ στὸν ἐχτρό. Βλέπει ὁ Ἀρχηγὸς τὸ δισταγμὸ τους, κι' ἀμέσως παραγγέλλει νὰ ρωτηθοῦν οἱ ἄντρες, ἂν δὲν ἀρνιῶνται τὸν κίντυνο κι' ἂν δέχονται ν' ἀκολουθήσουν. Κ' οἱ γενναῖοι ἐκεῖνοι ἀποκρίνονται «Παρὰ νὰ γυρίσουμε πίσω ἀπραχτοὶ δειλοί, πεθαίνουμε γιὰ τὴν Ἀθήνα!». Κι' ὁ Ἀρχη-

γὸς χωρὶς ν' ἀργῇ δίνει τῆς τελευταῖες διαταγές του. Ξετάζονται γιὰ δεύτερη φορὰ τὰ ὅπλα ἂν εἶν' ἄδεια. Γιομίζουν οἱ Φιλέλληνες κ' οἱ πυροβολητὲς τὰ δικά τους, σφίγγουν καλὰ στὴν πλάτη τὰ σακκιά τους ὅλοι, καὶ δρόμο τώρα σὲ φάλαγγα πυκνή!

Ἐμπρὸς πηγαίνει τὸ Πρῶτο τάγμα μὲ τὸ Γάλλο ταγματάρχη Ροβέρτο διοικητή, κι' ἀκολουθεῖ τὸ Δεύτερο σ' ἀπόσταση μικρή, μὲ διοικητὴ τὸν ταγματάρχη Πίσσα. Κ' ἔμπρὸς ἀπὸ τὴ φάλαγγα καὶ στὰ πλευρὰ προβαίνει σ' ἀριὰ τάξη τὸ σῶμα τὸ Φιλελληνικὸ μ' ἀρχηγὸ τὸ φιλέλληνα Πίτσα κ' οἱ πυροβολητὲς μὲ τὸ Ζάντερ. Κι' ὁ Ἀρχηγὸς βαδίζει πρῶτος ἀπ' ὅλους μὲ τὸ ἐπιτελεῖο του καὶ μ' ὁδηγοὺς τοὺς δυὸ ἡρωϊκοὺς Γιάννηδες, τὸ Γιάννη Μακρυγιάννη τὸν Κραββαρίτη καὶ τὸ Γιάννη Τουρκοδημο τὸν Κουντουριώτη. Μὲ βῆμα σταθερὸ κ' ἥσυχο, ἀμίλητοι κι' ἀποφασισμένοι, ἀκολουθοῦν οἱ γενναῖοι τὸ δρόμο τους στὸ θάνατο καὶ στὴ δόξα. Βαθύτατη σιωπὴ ὀλόγυρα βασιλεύει. Κανέ-

νας κρότος δὲν ἀκούγεται ἄλλος ἀπὸ τὸ βάδισμα τὸ ρυθμικὸ κι' ἀπὸ κάποιου κούφιο μακρινὸ ντουφέκισμα. Φέγγει, λαμπρὸ σὰν τὴν ἡμέρα, τὸ φεγγάρι καὶ μὲ τὴν ἀσημόχρυσή του σκέπη ντύνει κάμπους καὶ βουνὰ καὶ δείχνει τὴν Ἀκρόπολιν ὄνειρευτὴ καὶ ποθεινὴ στοὺς στρατοκόπους· λούζει κι' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους μὲ τ' ὠχρόλευκο σελάγισμά του, χαϊδευτικὸς τοῦ δρόμου τοὺς προδότης.

Τέλος φτάνουν ἀθόρυβοι στὸ λόφο ἀπὸ κάτω, κι' ἀνατολικά, τοῦ Φιλόπαππου, καὶ δὲν ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὸ τούρκικο χαράκωμα κι' ἀπὸ τὸ Βράχο τὸν ἱερό, ποῦ γαλήνιος καὶ μυστικὸς τοὺς ἀντικρῶζει. Τότε καὶ μοναχὰ τοὺς εἶδε ἀπὸ πάνου καὶ τοὺς ρώτησε ὁ σκοπὸς Τοῦρκος ποιοὶ εἶναι καμμιὰν ἀπόκριση δὲν ἔλαβε, κι' ἀφοῦ σὲ δεύτερο ρώτημά του πάλι δὲν ἀπάντησε κανεὶς, πυροβολεῖ καὶ χίλιοι ἄλλοι κρότοι ντουφεκιῶν σύγκαιρα ἀντιβογοῦν τριγύρω. Μιὰ κραυγὴ ἄγρια τρέχει ἀπὸ στόμα σὲ στόμα τῶν σκοπῶν Τούρκων· «Γκιαουρλάρ!» κι' ἀναδί-

νουν τὴν κραυγὴ μεγαλωμένη γύρω οἱ βράχοι. Τὸ τούρκικο στρατόπεδο ὅλο βρίσκεται, ξαφνισμένο, στὸ πόδι κι' ἀλαλάζει.

«Χαμηλὰ τῆς μπαγιονέττες!» Κ' ἐνῶ μ' ὀρμὴ προβαίνει ἡ φάλαγγα, ἔχουν πηδήση τώρα Φιλέλληνες καὶ πυροβολητὲς στὸν τράφο μέσα, βαθὺν ἴσα μ' ἀντρώς ἀνάστημα καὶ πολὺ πλατύτερον ἀκόμα· στρέφουνε δεξιὰ κι' ἀριστερά, καὶ μὲ τὴ μπαγιονέττα ἀνοίγουν ἐλεύτερο τὸ δρόμο στοὺς συντρόφους, ποῦρχονται ἀπὸ κοντά.

Βῆμα ταχὺ εἶχε ὁ Ἀρχηγὸς παραγγείλη, καὶ κροτοῦσαν τώρα τὰ ταμποῦρλα· κι' ἀκρότητο ἔφτανε τὸ Σῶμα καὶ πηδοῦσε στὸ χαράκωμα, ἐνῶ ἀπὸ τὰ πλευρὰ τὸ χτυποῦσαν οἱ φυλάκοι τοῦ χαντακιοῦ. Καὶ τώρα ἀνέβαινε μὲ κόπο τὸ φρύδι τοῦ τράφου ἀντίτετρα πρὸς τῆς καμάρες τοῦ Ὠδείου, ὅταν ἀπὸ τοῦ Φιλόπαππου τὸ ψήλωμα κι' ἀπ' τῆς Κολῶνες βρόντησε τὸ κανόνι μὲ μιδράλλια. Ἐκεῖ πέφτει ὁ Ροβέρτος μὲ σπασμένα πόδια· σκοτώνεται κι' ὁ Μπεχλιβάνης ὁ ἀρχιτυμπα-

νιστής, σκοτώνονται άλλοι τρεῖς καὶ πληγώνονται τέσσερες ἀκόμα. Ὁ ἴδιος δ' Ἀρχηγὸς πληγώνεται ἀλαφρά. Σύγχυση κραταίει σ' ὅλη τὴ φάλαγγα, γιὰτ' εἶναι δύσκολο τὸ πέρασμα τοῦ τράφου. Κ' οἱ Ἀρβανῖτες συντρέχουν καὶ χτυποῦν ὄσους δὲν εἶχανε περάσει ἀκόμα. Ὁ Ἀρχηγὸς στεκόμενος στὸ πλευρὸ τῆς φάλαγγας γιὰ νὰ παρατηρήσῃ τὸ πέρασμά της, τὴ βλέπει νὰ κλονίζεται γιὰ μιὰ στιγμή καὶ μὲ τρανὴ φωνὴ τὴν ξαναφέρει σὲ τάξη. Τέλος δρασκελίζουν ὅλοι τὸ βαθὺ χαράκι καὶ βαδίζουν πρὸς τὸ πρῶτο φιλικὸ σύννορο, πρὸς τῆς Καμάρες, ἄλλοι σκορπιστοί, ἄλλοι σὲ τάξη ξαναβαλμένοι. Φυλάγαν ἐκεῖ τοῦ Κριεζώτη ἄντρες κι' ἀκούγοντας τὰ τούμπανα καὶ βλέποντάς τους νᾶρχωνται ἴσ' ἀπάνου, στὴν ἀρχὴ τοὺς θαρρέψανε γιὰ ἐχτροὺς καὶ τοὺς ρίξανε μάλιστα. Ἀμέσως ὅμως γνωρίσαν τὴν ἀλήθεια καὶ πήδησαν γιὰ βοήθεια κ' ὑποδοχὴ τους. Σκοτώνεται κι' ἀπ' αὐτοὺς ἓνας καὶ τέσσερες πληγώνονται.

Οἱ Ταχτικοὶ τώρα, ὕστερ' ἀπὸ τὸ γενναῖο κατόρθωμά τους, ἀνεβαίνανε στὸ Κάστρο νὰ παραδώσουν τὸ πολύτιμο φορτίο τους, εἴτε καὶ μέναν κάτω νὰ ξαποστάσουν. Ὅμως κανένας δὲ συλλογίστηκε καὶ τοὺς πεσμένους. Κι' ἄξαφν' ἀκουστήκανε χτυπήματα σπαθιῶν. Τρέχουν οἱ ἄτακτοι τοῦ Κριεζώτη καὶ γλυτώνουν τὸν ἄτυχο Ροβέρτο, ἐνῶ πεσμένος πάλαιβε μὲ τρεῖς Τούρκους κ' εἶχε δεχτῇ ἄμετρες πληγὰς στὸ σῶμα του. Ὅμως ἄξιζε τὴ θυσία λίγων ἀντρῶν γενναίων τὸ λαμπρὸ κατόρθωμα ποῦ δόξασε τὸ πρῶτο Ἑλληνικὸ Ταχτικὸ καὶ τὸν ἀτρόμητο Ἀρχηγό του. Ἡ Ἀκρόπολη εἶχε ὅ,τι ζητοῦσε. Δὲν ἦτανε φόβος πειὰ ν' ἀναγκαστῇ νὰ παραδῶσῃ ἄδεια τὰ ὅπλα της, τὰ δοξασμένα ὡς τώρα. Γιὰ πολὺν καιρὸ μπορούσε ν' ἀντισταθῇ στὸν Κιουταχῇ, ποῦ ὅλο κι' ἄπλωνε τὴ δύναμή του ὁλόγυρά της.

Λεπτά 30

